

Федір Петрович Трінус

До 100-річчя з дня народження

25 лютого 2024 року виповнилось 100 років з дня народження знаного фармаколога та токсиколога, доктора медичних наук, професора, члена-кореспондента Національної академії наук України та Національної академії медичних наук України Федора Петровича Трінуса.

Федір Петрович народився в с. Старому Любарі Любарського району Житомирської області в багатодітній сім'ї. Після закінчення сьомого класу середньої школи вступив до Житомирської фармацевтичної школи, яку закінчив в 1941 році. Саме з цього моменту почалося його служіння медицині, фармакології та токсикології. Але спочатку була війна... У 1941–1943 роках Федір Петрович брав участь у підпільному та партизанському русі на Житомирщині, а далі – у 1944–1945 роках служив у Збройних силах.

Після важкого поранення Федір Петрович повернувся до мирного життя: у 1945–1946 роках був завідувачем Любарської районної аптеки, у 1946–1952 роках – студентом Київського медичного інституту, який закінчив з відзнакою, у 1952–1956 роках – аспірантом кафедри фармакології *alma mater*. Після захисту в 1956 році кандидатської дисертації, яка була присвячена питанням перетворення сульфаніламідів в організмі тварин за умов порушення обміну речовин, Федір Петрович працював асистентом, доцентом кафедри фармакології й наполегливо продовжував займатися актуальними науковими проблемами фармакології. У 1965 році він захистив докторську дисертацію, яка була присвячена експериментальним дослідженням дії судинних засобів.

Після успішного захисту докторської дисертації подальша наукова, творча, організаційна діяльність Федора Петровича до останнього подиху була пов'язана з Київським НДІ фармакології та токсикології МОЗ України (нині ДУ «Інститут фармакології та токсикології НАМН України»), спочатку на посаді керівника лабораторії, а потім у 1968 році – директора Інституту. Федір Петрович очолював Інститут майже 20 років, а далі в 1987–2013 роках плідно працював на посаді завідувача відділу фармакології протизапальних та анальгезуючих засобів.

Висока ерудиція, настійливість, прагнення до нових знань, уміння чітко формулювати мету та завдання досліджень, знаходити неординарні підходи до їхнього розв'язання дозволили Федоровичу Петровичу вирішувати проблемні питання загальної

фармакології, молекулярної токсикології, фармакології нестероїдних протизапальних та анальгезуючих засобів, серцево-судинних засобів, біохімічних механізмів їхньої дії, розробити оригінальну класифікацію антидотів і закласти підвалини для розвитку нового розділу фармакологічної науки – учення про антидоти.

Саме з ім'ям Ф. П. Трінуса пов'язаний розвиток в Україні досліджень з фармакології нестероїдних протизапальних засобів, ненаркотичних анальгетиків. Ним була запропонована медіаторно-мембранна теорія механізму дії протизапальних засобів, яка одержала визнання вчених. У результаті досліджень в цьому напрямі було створено й впроваджено у медичну практику п'ять нових активних антифлогістиків – мефенамінову кислоту, мефенаміну натрієву сіль, піримідант, амізон, ізамбен.

Протягом життя Федір Петрович продовжував займатися фармакологією серцево-судинних засобів, зокрема ним встановлені взаємодії холінергічних препаратів з відповідними структурами судин, доведене значення ферментів, що метаболізують катехоламіни, у регуляції тонуусу судин у нормі та за патології, виявлені тонкі механізми взаємодії катехоламінів й інших фізіологічно активних речовин з α - і β -адренорецепторами.

Не менш вагомими стали результати досліджень Федора Петровича Трінуса в галузі токсикодинаміки отруйних речовин різних класів і типу дії. Розкриття основних ланок механізму дії низки отруйних речовин дозволило Федору Петровичу з колегами розробити та впровадити в медичну практику оригінальні антидоти та схеми фармакопрофілактики та фар-

макотерапії гострих отруень хімічними речовинами.

Протягом тривалого творчого життя Ф. П. Трінус створив наукову школу – 9 докторів і 15 кандидатів наук, опублікував понад 400 наукових праць, зокрема 4 монографії, отримав 165 авторських свідоцтв і 5 патентів України на винаходи. Бестселерами стали «Фармакотерапевтичний довідник» (витримав 8 видань), колективні монографії «Нестероїдні протизапальні засоби», «Фармакологічна регуляція запалення» та ін.

Наукову роботу Федір Петрович поєднував з активною громадською діяльністю: голови фармакологічного товариства України та республіканської проблемної комісії «Фармакологія», члена Президії Вченої ради МОЗ України, головного токсиколога України, члена редколегії декількох наукових журналів і видань, ініціатора видання збірника наукових праць «Фармакологія і токсикологія».

Федір Петрович багато разів гідно представляв вітчизняну фармакологію та токсикологію на міжнародних з'їздах, конгресах, виставках (США, Чехословаччина, Польща, Швейцарія, Канада, Греція).

Наукова та організаційна діяльність Ф. П. Трінуса була відзначена званням заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України та державними нагородами.

Пам'ятаємо..!

*ДУ «Інститут фармакології та токсикології НАМН України»
ВГО «Асоціація фармакологів України»*